

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОЕКТ РОЗВИТКУ РИНКІВ КАПІТАЛУ

ОБОВ'ЯЗКОВА НАКОПИЧУВАЛЬНА СИСТЕМА: ЧОМУ ВОНА ПОТРІБНА?

ГРЕГ МАКТАГГАРТ
СТАРШИЙ МІЖНАРОДНИЙ РАДНИК З ПИТАНЬ
ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ ПРОЕКТУ USAID
"РОЗВИТОК РИНКІВ КАПІТАЛУ"

КИЇВ 16 ВЕРЕСНЯ 2010 РОКУ

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОЕКТ РОЗВИТКУ РИНКІВ КАПІТАЛУ

ПИТАННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

1. ЯКІ ПРИНЦИПИ СТОЯТЬ ЗА
ОБОВ'ЯЗКОВОЮ НАКОПИЧУВАЛЬНОЮ
СИСТЕМОЮ?
2. ЯКІ ПЛЮСИ ТА МІНУСИ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ?
3. НАЙКРАЩА ПРАКТИКА ОБОВ'ЯЗКОВИХ
НАКОПИЧУВАЛЬНИХ СХЕМ

ЦІЛІ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

1. ДОПОВНЮВАТИ ПЕНСІЙНІ ВИПЛАТИ ІЗ СОЛІДАРНОЇ СИСТЕМИ, ЯКІ БУДУТЬ ОТРИМУВАТИ ЛЮДИ МОЛОДШІ 35 РОКІВ
2. ЗАБЕЗПЕЧИТИ МОЖЛИВІСТЬ ЗБІЛЬШЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО РОЗМІРУ ПЕНСІЙНИХ ВИПЛАТ

ЯКІ ВИПЛАТИ МОЖНА ОТРИМАТИ ІЗ СОЛІДАРНОЇ СИСТЕМИ?

- (Якщо вважати, що тривалість страхового стажу становить повні 45 років)

ДАТА НАРОДЖЕННЯ	31/12/76	1/1/78	1/1/92
Тривалість стажу в солідарній системі до запровадження другого рівня	15	15	0
Коефіцієнт стажу до запровадження другого рівня	$15 \times 1,35 = 20,25$	$15 \times 1,35 = 20,25$	0
Коефіцієнт стажу в солідарній системі після запровадження другого рівня	$30 \times 1,35 = 40,5$	$30 \times 1,08 = 32,4$	$45 \times 1,08 = 48,6$
Сукупний коефіцієнт стажу в солідарній системі - %	60,75	52,65	48,6
Розмір солідарної пенсії із заробітної плати 1500 гривень на місяць	911,25	789,75	729
Мінімальні щомісячні виплати із накопичувальної системи, щоб компенсувати зменшення солідарної пенсії	0	121,50	182,35

СКІЛЬКИ МОЖЕ ОЧІКУВАТИ УЧАСНИК?

◆ НА СУМУ НАКОПИЧЕНИХ КОШТІВ (ІНДИВІДУАЛЬНИЙ РАХУНОК ОСОБИ) ВПЛИВАЄ:

- ▶ РОЗМІР ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ОСОБИ
- ▶ ТАРИФ ВНЕСКУ (ЗГОДОМ 7%)
- ▶ ЯК ДОВГО ОСОБА СПЛАЧУВАЛА ВНЕСКИ
- ▶ ОТРИМАНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ДОХІД
- ▶ ЯКА СУМА БУЛА ВІДРАХОВАНА НА АДМІНІСТРАТИВНІ ВИДАТКИ

ЕТАП НАКОПИЧЕННЯ – СКІЛЬКИ МОЖЕ БУТИ НА ІНДИВІДУАЛЬНОМУ РАХУНКУ ОСОБИ?

Кількість років участі в обов'язковій накопичувальній системі	Накопичена сума без вирахування адміністративних видатків	Якщо адміністративні видатки складають 2% від чистої вартості активів	Якщо адміністративні видатки складають 3% від чистої вартості активів
30	37000	28000	25000
45	66000	43000	36000

* Приклад без урахування інфляції, тобто облік за поточною вартістю, якщо заробітна плата особи становить 1500 гривень в місяць, а інвестиційний дохід 6% протягом усього періоду участі

ЕТАП ВИПЛАТ

- ◆ У ВІЦІ 65 РОКІВ СУМУ, НАКОПИЧЕНУ НА ІНДИВІДУАЛЬНОМУ РАХУНКУ ОСОБИ, НЕОБХІДНО БУДЕ КОНВЕРТУВАТИ В АНУЇТЕТ
- ◆ НАСТУПНІ ДВА ФАКТОРИ Є ГОЛОВНИМИ ПРИ РОЗРАХУНКУ АНУЇТЕТІВ:
  - ▶ СКІЛЬКИ КОШТІВ НА ІНДИВІДУАЛЬНОМУ РАХУНКУ ОСОБИ
  - ▶ ТРИВАЛІСТЬ ЖИТТЯ ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК
- ◆ ЩОБ РОЗРАХУВАТИ ПРИБЛИЗНИЙ РОЗМІР АНУЇТЕТУ ЗА РІК, НЕОБХІДНО РОЗДІЛИТИ СУМУ, НАКОПИЧЕНУ НА ІНДИВІДУАЛЬНОМУ РАХУНКУ НА 10. (це розрахункова ставка ануїтету, яка враховує середню тривалість життя та майбутній інвестиційний дохід)

ЯКИМ МОЖЕ БУТИ СУКУПНИЙ РОЗМІР ВИПЛАТИ?

- * УЧАСНИКИ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОТРИМУВАТИМУТЬ ДВІ ВИПЛАТИ НА МІСЯЦЬ: ОДНУ ВІД ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ, А ДРУГУ – ВІД ПРОВАЙДЕРУ АНУЇТЕТІВ (страхової організації)

Кількість років участі в обов'язковій накопичувальній системі	Розмір виплати із ПФУ (солідарна система)	Розмір виплати від провайдеру ануїтету (якщо сукупний розмір адміністративних видатків обов'язкової накопичувальної системи складає 2% від активів)	Сукупний розмір виплати
30	789,75	233,33	1023,08
45	729	358,33	1087,33

ПЛЮСИ ОBOB'ЯЗКОВОЇ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

◆ ДЛЯ УРЯДУ

- ▶ Частина вартості фінансування пенсій передається від Пенсійного фонду України до приватного сектору.
- ▶ Інвестування активів обов'язкової накопичувальної системи може стимулювати ринки капіталів та економічний розвиток України.
- ▶ Економічний розвиток повинен привести до зростання заробітних плат, що в свою чергу призведе до підвищення надходжень до державного бюджету за рахунок збільшення суми від податків з доходів фізичних осіб та підвищення надходжень до фондів соціального страхування.

ПЛЮСИ ОBOB'ЯЗКОВОЇ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

◆ ДЛЯ УРЯДУ

- ▶ Збільшення розміру заробітних плат означає збільшення розміру пенсій
- ▶ Якщо адміністрування обов'язкової накопичувальної системи здійснюється належним чином, працівникам легше перевірити, чи вчасно роботодавець сплачує за них внески, і чи вірний розмір заробітної плати при цьому було враховано. Це повинно сприяти зменшенню ухильня роботодавців від обов'язків по сплаті внесків, що також збільшить надходження безпосередньо до фондів соціального страхування та опосередковано до державного бюджету за рахунок збільшення суми від податків з доходів фізичних осіб.
- ▶ Збільшення суми внесків на соціальне страхування забезпечує уряд альтернативою: або підвищити пенсії та/або зменшити тарифи внесків.

ПЛЮСИ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

◆ ДЛЯ УЧАСНИКІВ

- ▶ Пенсії повинні збільшитись. Тариф внесків фіксований, але немає обмеження щодо того, скільки людина може накопичити на індивідуальному рахунку, тому вона може отримувати більшу пенсію, ніж аби вона мала пенсію тільки з солідарної системи.
- ▶ Якщо адміністрування пенсійної схеми здійснюється належним чином, працівники можуть легко перевірити суму заробітної плати, яку декларує роботодавець для сплати внесків на соціальне страхування, та дату сплати внесків. Пенсії будуть розраховуватись на основі даних про реальний розмір заробітної плати, що в свою чергу призведе до збільшення розміру пенсій.
- ▶ Вони захищені від деяких майбутніх проблем у солідарній системі, таких, наприклад, як довгожиття, які в іншому випадку могли б змусити уряд зменшити у майбутньому пенсійні виплати у солідарній системі.

ПЛЮСИ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

◆ ДЛЯ УЧАСНИКІВ

- ▶ Вона може призвести до зменшення тарифу внесків для працівників, що в свою чергу сприятиме підвищенню заробітної плати-нетто.
- ▶ Обов'язкова накопичувальна система може призвести до збільшення заробітних плат, якщо тариф внесків для роботодавців буде зменшено, або, як варіант, може дозволити роботодавцям, замість підвищення заробітних плат, сплачувати внески до недержавних пенсійних фондів на користь своїх працівників, таким чином збільшуючи загальний розмір їх пенсій.
- ▶ Інвестування коштів другого рівня в українську економіку повинно сприяти підвищенню якості життя.
- ▶ Збільшення надходжень до державного бюджету повинно привести до підвищення якості життя.

МІНУСИ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

◆ ДЛЯ УРЯДУ

- ▶ У цій системі уряд не контролює процес у повній мірі, оскільки кінцевий результат не відомий до тих пір, поки працівник не вийде на пенсію. Якщо ближче до дати виходу на пенсію результати інвестування будуть поганими та/або надавачі послуг вираховують занадто багато коштів на адміністративні видатки, тоді відповідно до чинного законодавства уряд буде зобов'язаний компенсувати розмір пенсійної виплати доплатою до встановленого розміру мінімальної пенсії.
- ▶ Буде тимчасове скорочення коштів для фінансування виплат з солідарної системи, оскільки частина внесків буде спрямована до обов'язкової накопичувальної системи, і таким чином буде не доступна для виплати пенсій існуючим пенсіонерам.

МІНУСИ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

◆ ДЛЯ УЧАСНИКІВ

- ▶ Учасники не можуть вплинути на те, куди інвестуються активи (і відповідно на інвестиційний дохід), а також на розмір адміністративних видатків, тобто на те, скільки коштів буде відраховуватись з їхнього індивідуального накопичувального рахунку.
- ▶ Учасникам важко планувати свою пенсію, оскільки не існує гарантії щодо розміру майбутньої виплати, а те, скільки вони будуть отримувати, здебільшого буде залежати від того, яку суму вони накопичили на своєму індивідуальному накопичувальному рахунку, та яким буде інвестиційний дохід ближче до дати виходу на пенсію.
- ▶ На заході люди, які сьогодні виходять на пенсію, отримують ануїтети у розмірі на 1500 доларів у місяць менше, ніж ті, які мали накопичення такого ж самого розміру, але вийшли на пенсію 10 років тому. Це пов'язано з фінансовою кризою, низькою відсотковою ставкою державних облігацій, та тим фактом, що люди зараз живуть довше.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВИХ НАКОПИЧУВАЛЬНИХ СИСТЕМ

- ◆ **МАЙЖЕ У КОЖНІЙ КРАЇНІ Є ОБОВ'ЯЗКОВА НАКОПИЧУВАЛЬНА СИСТЕМА. ВИКЛЮЧЕННЯ СТАНОВЛЯТЬ США, АВСТРАЛІЯ, ФРАНЦІЯ, ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА (ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ЗБИРАЄТЬСЯ ЗАПРОВАДЖУВАТИ З 2012 РОКУ).**
- ◆ **ФІНАНСОВА КРИЗА ПОСТАВИЛА ПИТАННЯ ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ ДРУГОГО РІВНЯ – ОЧІКУВАННЯ ЩОДО ТОГО, СКІЛЬКИ ЛЮДИ БУДУТЬ ОТРИМУВАТИ, НЕ ВИПРАВДАЛИСЬ**
- ◆ **КРИЗА У ПОЛЬЩІ – УРЯД ВИМАГАЄ АБО ЗМЕНШИТИ АДМІНВИДАТКИ, АБО ПОВЕРНУТИСЯ ДО СОЛІДАРНОЇ СИСТЕМИ**
- ◆ **СИСТЕМА БУЛА НАЦІОНАЛІЗОВАНА В АРГЕНТИНІ**
- ◆ **КРИЗА В УГОРЩИНІ – НЕДОСТАТНЬО КОШТІВ ДЛЯ ВИПЛАТИ СОЛІДАРНИХ ПЕНСІЙ – АНАЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В РУМУНІЇ ТА ЕСТОНІЇ**
- ◆ **ДОВГОСТРОКОВІ ПРОБЛЕМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ДОСТАТНІСТЮ АНУЇТЕТІВ**

ПЕРЕДУМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

- ◆ **УЧАСНИКИ, ЯКІ МАЮТЬ ГАРНЕ БАЗОВЕ РОЗУМІННЯ СИСТЕМИ**
- ◆ **АДМІНІСТРУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ПЕРЕДОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ЯКЕ Є ЕКОНОМІЧНО ЕФЕКТИВНИМ ТА ТАКИМ, ЩО ВІДПОВІДАЄ ПОТРЕБАМ УЧАСНИКІВ**
- ◆ **ЕФЕКТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЗВІТНІСТЬ НА ОСНОВІ ВІДПОВІДНОЇ НАЙКРАЩОЇ МІЖНАРОДНОЇ ПРАКТИКИ, ЩО ЗАХИЩАЄ НАЙКРАЩІ ІНТЕРЕСИ УЧАСНИКІВ**
- ◆ **ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ІНВЕСТУВАННЯ ЗА КОРДОН**
- ◆ **БАЛАНС МІЖ СОЦІАЛЬНИМИ ТА ЕКОНОМІЧНИМИ ПОТРЕБАМИ**